

C.

U n i v e r s i t e t e t i N o r g e .

I. N e d s æ t t e l s e a f e n C o m m i s s i o n f o r d e t n o r s k e U n i v e r s i t e t s A n l æ g o g I n d r e t n i n g .

Hvad Hs. Majest. Kongen under 2 Sept. d. A.
 allernaadigst har befalet i Henseende til et Univer-
 sitets Oprettelse i Norge m. v., er disse Annal. Læ-
 sere bekiendt af den i forrige Hæfte S. 80 ff. ind-
 rykkede Bekiendtgjørelse derom.

For at fremme denne Befalings. Udførelse og
 for at nærmere Forslag i Henseende til Hovedbe-
 stemmelserne kunde i samlet Plan. udarbeides og
 allerunderdanigst forelægges, har det behaget Hs.
 Majestæt, under 29 Nov. at nedsætte en Commis-
 sion. Det allernaadigste, i denne Anledning ud-
 færdigede, Commissorium lyder saaledes:

Frederik den Siette, af Guds Raade
 Konge til Danmark og Norge, de Benders
 og Gothers, Hertug i Slesvig, Holsteen,
 Stormarn, Dytmarsken og Oldenburg. Vor
 synderlige Bevaagenhed! For at see de lands-
 faderlige Hensigter, i hvilke Vi allernaadigst
 have besluttet at oprette et fuldstændigt Uni-
 versitet i Vort Rige Norge, saavidt mueligt
 opnaaede, og saasnart see kan at sætte Vore
 troe og kiære norske Undersaatter i Besiddelse
 af de Fordele, som Vi ved denne Stiftelse have
 tiltænkt dem; saa er hermed Vor allernaadig-
 ste Villie og Befaling, at I Os elskelige Dve
 Malling, Storkors af Dannebrogen, Vor
 Conferentsraad, Historiograph og Medlem af
 Vor Direction for Universitetet og de lærde
 Skoler, Marcus Gise Rosenfrantz,
 Vor Kammerherre, Stiftamtmand over Ag-
 gershuus Stift, Commandeur af Dannebro-
 gen, Johan Casper Hermann Greve af
 Wedel Jarlsberg, Vor Kammerherre, Amt-
 mand over Buskeruds Amt, Ridder af Danne-
 brogen, Friderich Julius Bech, Doctor
 Theologiae, Vor Biskop over Aggershuus Stift,
 Ridder af Dannebrogen, Daniel Gott,
 hils Moldenhawer, Vor Conferentsraad,
 Medlem af Vor Direction for Universitetet
 og de lærde Skoler, Ridder af Dannebrogen,

Andreas B i o r n R o t h e, Vor Etatsraad,
 Deputeret i Vort Slesvig-Holsteenske Cancel-
 lie, Ridder af Dannebrogen, Niels T r e-
 s c h o w, Vor Etatsraad, Professor ordinarius
 ved Universitetet i Vor Kongelige Residents-
 stad Kiøbenhavn, Ridder af Dannebrogen,
 skulde snarest sammentræde under Forsæde af
 Dig, Conferentsraad M a l l i n g, i bemeldte
 Vor Residentsstad Kiøbenhavn, for at tage
 under Overveielse og til Os umiddelbar giøre
 allerunderdanigst Forslag til de tienligst erag-
 tende Hovedbestemmelser for det norske Uni-
 versitets Anlæg og Indretning, saavel med
 Hensyn paa Stedets Valg til et Universitet
 og dets dermed i Forbindelse staaende oeco-
 nomiske Indretninger, som og med Hensyn
 paa dets egentlige academiske eller indre Or-
 ganisation. Og ville Vi allernaadigst have
 Eder bemyndiget til, efter eget Valg at anta-
 ge en Secretair, ligesom Vi og, for at Eders
 Forhandlinger ikke skulde uddrages med vidt-
 løstlig Brevvexling, lige allernaadigst ville
 have Eder bemyndiget til, i de Tilfælde,
 hvor nærmere Overenskomst med noget af
 Vore Collegier eller Departementer maatte
 være fornøden, da at indbyde samme til
 mundtlig Afgiørelse ved personlig Sammen-
 komst af nogle af deres Middel. Dermed

ffeer Vor Billie. Befalende Eder Gud!
 Skrevet i Vor Kongelige Residentsstad Kjø-
 benhavn d. 29 Nov. 1811.

Under Vor Kongelige Haand og Seigl.

Frederik R.

(L. S.).

Kaaß. Cold. Knudsen. Bülow. Monrad.

II. Kort Efterretning om de Kjø-
 benhavns Universitet forhen-
 tillagte Indtægter, som ifølge
 den Kongelige Resolution af
 2 Septbr. 1811 gaae over til
 det norske Universitet.

Disse Indtægter, som i den offentlige Bekjend-
 tiggørelse, indrykket i forrige Hæfte S. 80 ff., findes an-
 givne under c, d og e, ere følgende: 1. Studiifkatten
 af Norge. 2. tre Konge-Tiender paa Hedemarken. 3.
 de Legater, som fra Norge ere skænkede til Understøt-
 telse for Studerende ved Kjøbenhavns Universitet.

I. Studiifkatten af Norge.

Fra hvilken Tid af noget, og da hvor meget,
 er af Kirkerne eller Præsterne i Danmark og Norge

aarligen erlagt til Universitetet i Kiøbenhavn, og
 hvilke Forandringer i Henseende til Ydelse eller
 Oppebørsel deraf efterhaanden ere skete, kunde være
 Gienstand for en egen Undersøgelse. Medens
 denne forbeholdes en anden Leilighed, bemærkes
 her alene Følgende. D. L. 2 — 22 — 51 og R. L.
 2 — 21 — 45 befale blot i Almindelighed, at
 "Studiiskat, Cathedraticum &c, som Kirkerne
 udgivet have eller og med Rette bør at give, skal
 fremdeles udgives som af Alders Tid og Proosterne
 tilstilles, som hver paa sine forordnede Stæder
 skulle levere.. Ved Kong Christian den Siettes
 Anordning af 18 Marts 1732 "angaaende det som
 herefter skal betales til det kongelige Universitet i
 Kiøbenhavn,, og som udkom i Forbindelse med den
 nye Universitetsfundats af 31 Marts f. A., i hvil-
 ken ogsaa Lovgiveren (§. 96) dertil henviser, blev
 Studiiskatten i Danmark og Norge udvidet, deels
 ved den Befaling: "at til Universitetet herefter skulde
 svares et ligesaa stort Cathedraticum, som det, Lo-
 ven tillægger Biskopperne,, deels ved den Bestem-
 melse, "at Præsterne i begge Riger skulde af hver
 deres Kirker udgive ligesaa meget i Penge, som deres
 Kirker svare i Studiiskat,, saa det, som Universitetet
 nu i saa Henseende skulde komme tilgode, fra den Tid
 egentlig bestod og bestaaer i de tre Ydelser deels af
 Kirkerne deels af Præsterne: Studiiskat, Cathedra-

ficum og Pensioner, hvilke dog pleie at indbefattes under den fælles Benævnelse af Studiiskat.

Universitetsfundatsen af 7 Mai 1738 nævner blot (Cap. VII. §. 8) Studiiskatten som en af Professorernes Indtægtskilder.

Efter N. L. skulde Studiiskatten i Norge indsamles og indsendes af Provsterne; men ved Rescr. af 24 Decbr. 1723 blev dette forandret derhen, at Biskopperne skulde der, ligesom i Danmark, imodtage Studiiskatten af Provsterne i Stiftet og den til Universitetet indsende. Forordn. 21 Oct. 1724 befalede, at Kirkerne's Contributioner, følgelig og Studiiskatten, skulde være saa betimelig indsendte til Provsterne, at disse kunde tilstille Biskopperne samme inden Paasten, saa at alle de til Contributionen berettigede, altsaa og Universitetet, til Philippi Jacobi Dag (1 Mai) deres Andeel uden Ophold kunde bekomme. Disse Forskrifter gientoges i Fdn. 18 Marts 1732 med den nærmere Bestemmelse, at Pengene, som i Danmark skulde ved Landemoderne afgives til Biskopperne, for siden af dem inden tre Ugers Forløb at indsendes til Universitetets Rentemester, i Norge, hvor ingen Landemode holdes, skulde indleveres til Biskopperne inden hvert Aars 1 Jul. Imidlertid er dog Studiiskatten af Norge for det meeste indkommen til der ved Frd. 21 Oct. 1724 fastsatte Tid, undertiden ogsaa

faa seent, at den ei engang har kunnet distribueres *) til den sædvanlige Tid, nemlig i December.

Det aarlige Beløb af Studiiskatten fra Norge er stiftsviis følgende:

a. af Aggershuus Stift	•	•	950 Rd.	11 Sk.
b. — Christiansands Stift	•		316 —	44 —
c. — Bergens Stift	•	•	392 —	• —
d. — Trondhiems Stift	•	•	339 —	38 —
e. — Nordlandenes	•	•	14 —	64 —
			<hr/>	
tilsammen	•		2012 Rd.	61 Sk.

i hvilken Sam dog affortes 2 pC. til Biskoppernes Famuli for Incassationen, saa at efter denne Regning det, som Kjøbenhavn's Universitet aarlig har oppebaaret, i alt kan anslaaes til c. 1960 Rdlr. **).

2. T r e n d e K o n g e - T i e n d e r p a a H e d e m a r k e n.

Disse ere Kongetienderne af Leuthen, Stange og Kommedals Præstegield i Hede-

*) Studiiskatten hørte nemlig, og hører endnu, forsaavidt angaaer de med Corpora beneficerede Professorer, (tildeels) til den aarlige Distribut. S. disse Ann. 1810 2 B. S. 55. Badens Univ. Journ. I. S. 73.

***) Baden i sin Univers. Journ. I. S. 73 siger: omtrent 1800 Rd.

markens Fogderie, hvilke Kong Christian den Siette ved aabent Brev af 21 Marts 1732 henlagde til det nye ordentlige Professorat i Lovkyndigheden, nemlig i Natur, Folke, og Statsret, som han ved sin under 31 Marts s. A. publicerede Universitetsfundats oprettede, da der forhen kun havde været een Professor juris ordinarius. Indtægten deraf blev i den Tid anslaaet til 700 Rd., (see Rescr. 8 Apr. 1732), og den første, der som Professor i Natur, Folke, og Statsret oppebar denne Indtægt, var den berømte Statsraad Hoyer. Justitsraad Scheidt, som efter Hoyer fik bemeldte nye Professorat i Lovkyndigheden, oppebar, som det synes, af disse Tiender aarligen 800 Rd., der udbetaltes giennem Rentekammeret (s. Rescr. 25 Apr. 1750). Scheidts Eftermand Geheimeraad Stampe bortfæstede den i Aaret 1758 til samtlige Almue og Jordbrugere for aarlig Afgift 900 Rd., saaledes at Stange Præstegield deraf skulde betale 436 Rd., Leuthen 233 Rd. og Rommedal 231 Rd. foruden alle kongelige Skatter.

Med Rescr. af 25 Aug. 1780 blev det anordnet, at, saasom den Løn og Indkomst, der var henlagt til det sidst tilkomne juridiske Professorat, var bedre end Indkomsten af det gamle saakaldte Corpus jurisconsulti, og det syntes billigt, at Option af Løn og Indkomst i det juridiske Facultet ligesom i de andre hellere fulgte Senium i Faculte

tet end de Videnskaber, som en Lærer i Cærdeleshed profiterer, skulde det Corpus, som bestod af de tre norske Tiender, herefter altid tilfalde den ældste af de tvende Professores juris ordinarii.

Da ifølge heraf Conferenzraad Obelitz efter Geheimeraad Stampes Død traadde som ældste Professor i Facultetet i Besiddelse af disse Tiender, og ved at indhente Underretninger erfarede, at hiin Afgift var meget under deres virkelige Værdie, forlangte han en Forhoielse deri, og blev eenig med Yderne om en aarlig Afgift af 1400 Rd., hvorom den under 11 Febr. 1791 indgaaede Contract, som nogle af Almuen af Stange Sogn vægrede sig ved at holde, blev stadfæstet ved en Høieskeretsdom af 28 Mai 1796. Da Forordningen af 31 Jul. 1801 angaaende Tiendevæsenet i Norge noget derefter udkom, afgav i Aaret 1803 vedkommende Tiendecommission med to Stemmers Majoritet mod een den Kiendelse, "at Universitetet efter Conferenzraad Obelitz's Død skulde lade sig nøie med den Afgift, som Geheimeraad Stampe i sin Tid havde havt, nemlig 900 Rd. aarlig,, hvorved Universitetet endog dengang vilde have tabt anseeligt. Consistorium henvendte sig derpaa igiennem Patronatet til Cancelliet med Forestilling angaaende det for Universitetet Ubillige i denne Kiendelse og det Urigtige i de Lovforklaringer, hvorpaa den grundede sig, og foreslog den da eksisterende

Tienbecontract til Regulativ for en bestandig Afgift af Stange, Leuthen og Rommedals Sogne, med den Forskiel, at Afgiften maatte anslaaes i Korn, at betales i Penge efter Middeltallet af de sidste 20 Aars Capitelstaxt. Under 5 Nov. næst efter modtog Patronatet Underretning om Cancelliets endelige og afgjorende Kiendelse i denne Sag, nemlig:

at Stange, Leuthens og Rommedals Præstegieldes samtlige Tiendendere bør, naar de mellem dem og Conferenzraad Obelitz om disse Præstegieldes Kongetiende under 11 Febr. 1791 indgaaede Contracter ere udløbne, een for alle og alle for een erlægge

Stange Præstegield	242 Td.	$7\frac{3}{8}\frac{0}{7}$ Skp. Byg.
Leuthens	161	$6\frac{2}{1}\frac{2}{5}$ Skp. Blandf.
Rommedals	160	$3\frac{1}{2}\frac{2}{1}\frac{3}{8}$ Skp. Blandf.

i Tiendeafgift til Kiøbenhavns Universitet, hvilket Quantum Korn hvert Aar ydes i Penge efter Middeltallet af de 20 sidste Aars Capitelstaxt.

Conferenzr. Obelitz døde 1806, og fra den Tid er Afgiften svaret efter ovenanførte Regel.

Dette er da en kort historisk Udsigt over, hvad der er foregaaet med disse Tiender, fra den Tid af de skænkedes til Kiøbenhavns Universitet, indtil de nu ere blevne henlagte til det norske.

Dette oppebærer nu deraf omtrent 566 Tdr. Korn aarlig. Havde Consistorium, Patronatet og Cancelliet ikke i sin Tid vaaget for, at Afgiften af disse Tiender var bleven bestemt i Korn, saa vilde det norske Universitet nu, istedet for Middelværdien af 556 Tdr. Korn, af dem alle tilsammen have havt — 900, i det høieste 1400 Rd. D. E. aarlig.

Stange Præstegieldes Matrifelskyld udgior (efter det Kongelige Rentekammers Matrifelsbøger) 162 Skp., 1 Lpd. Tunge; 270 Huder, $\frac{1}{2}$ Skind; 34 Bismerpund Smør; 8 Sold Korn; 1 Bismerpund Humle; $21\frac{1}{3}$ β. Penge; 1 Gang Hesteskoe; det indeholder 97 fulde Gaarde, 37 halve Gaarde, 45 (saakaldte) øde Gaarde, 16 Rødningspladser, 2 uprivilegerede Sædegaarde.

Leuthen Præstegieldes Matrifelskyld udgior 32 Skpd., 18 Lpd. Tunge; 323 Huder, $3\frac{1}{2}$ Skind; 9 Bismerpund Smør; $49\frac{2}{3}$ β. Penge; 1 Stk. Souer; 2 Gang Hesteskoe. Det indeholder 50 fulde Gaarde, 43 halve Gaarde, 33 (saakaldte) øde Gaarde; 29 Rødningspladser.

Rommedal's Præstegieldes Matrifelskyld udgior 61 Skpd., $4\frac{1}{2}$ Lpd. Tunge; 222 Huder, $9\frac{1}{2}$ Skind; $8\frac{1}{4}$ Bismerpund Smør; 3 β. Penge. Det indeholder 43 fulde Gaarde, 26 halve Gaarde, 37 øde Gaarde, 28 Rødningspladser.

3. Legater, som fra Norge i sin Tid ere skænkede til Understøttelse for Studerende ved Universitetet i Kiøbenhavn.

Saadanne Legater gives kun trende, nemlig:

1. Legatum Mentzianum, stiftet 1651 af Mentz Christophersen, Præst til Domkirken i Trondhiem, for tvende fra Trondhiems Bye eller Lehn, som studere ved Universitetet i Kiøbenhavn, dog at Testators Søner og Descendentere have Fortrin*). Capitalen var fra Begyndelsen 600 Rd. Spec.; nu er den 688 Rd. 3 Mk., og den aarlige Rente (med Afdrag af $\frac{1}{8}$) efter Kgl. Resol. af 25 Sept. 1801 s. disse Ann. 2 B. S. 202) 24 Rd. 5 Mk. 12 Sk., hvoraf en Fierdededeel er tillagt Professorerne pro cura.

2. Legatum Stenbuchianum, vel ikke skænket fra Norge, men af en Nordmand, Prof. Theolog. ved Kiøbenhavns Universitet, H. Stenbuch, til Bedste for 4 fattige Studerende fra Trondhiems Bye eller Stift, dimitterede fra Trondhiems Skole, at oppebære i tre Aar**). Skulde

*) Udtog af Fundatsien findes hos Hofman I. S. 182. Jvfr. Badens Univers. Journ. I. S. 122.

***) Fundatsien findes trykt i disse Annal. 1809 2 B. S. 62 ff. Jvfr. 84 f.

findes Mangel paa Nidrosiensens, antages først Bergenses, dernæst Christiansandenses, siden Christianiensens. Den legerede Capital var 1000 Rd. i Croner, nu 1062 Rd. D. C., og den aarlige Rente, med Afdrag af $\frac{1}{8}$, 38 Rd. 3 Mk. $1\frac{1}{2}$ Sk.

3. Legatum Nannestadianum *), stiftet af F. Nannestad, som Biskop over Aarhuus Stift, til Bedste for tvende fattige, gudfrygtige og flittige norske Studenter fra Aggershuus Stift. Capitalen var og er 200 Rd. D. C., hvis Renter aarligen uddeles til tvende Stipendiariier.

Capitalbeløbet af de Legater, der ifølge den Kgl. Resolution af 2de Sept. d. A. skulle fra Kiøbenhavns Universitet afgives til det norske, som nu oprettes, udgør saaledes i alt 1950 Rd. 3 Mk. D. C., hvis aarlige Rente da, à 4 pCt., og uden forommeldte Afdrag af $\frac{1}{8}$, beløber omtrent 78 Rd.

*) Gavebrevet findes trykt i disse Ann. 1809 2 B. S. 67 ff.; jvfr. S. 84.